

EV VE AİLEDE YAŞAM YÖNETİMİ

Yıldız GÜNGEN, Öğretim Görevlisi
(Bölüm 1, 6, 7, 11)

Şadan TOKYÜREK, Yrd. Doç.Dr.
(Bölüm 9, 10, 12)

Nedime Şanlı, Yrd. Doç.Dr.
(Bölüm 2, 3, 4, 5, 8, 12)

Yıldız GÜNGEN/ Şadan TOKYÜREK / Nedime ŞANLI
EV VE AİLEDE YAŞAM YÖNETİMİ
ISBN 975-6802-83-9

©Pegem A Yayınları, 2002
Bu kitabın basım, yayın ve satış hakları
Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.'ne aittir.
Anılan kuruluşun izni alınmadan
kitabın tümü ya da bölümleri mekanik,
elektronik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da
başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz,
dağıtılamaz.
Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı
bandrolü ile satılmaktadır.
Okuyucularımızın bandrolü olmayan
kitaplar hakkında yayınevimize
bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları
satın almamasını diliyoruz.

1. Baskı: Ekim 2002

Kapak Tasarımı
Zülfikar Sayın

Dizgi
Gürsel Avcı

Baskı ve Cilt
Başak Matbaacılık
(312) 384 27 61

Pegem A Yayıncılık Tic. Ltd. Şti.
Adakale Sokak 4/B Yenışehir ANKARA
Tel: (312) 430 67 50-430 67 51-435 44 60
Faks: (312) 430 67 51
İnternet: www.pegema.com.tr
e-posta: pegema@pegema.com.tr

Yıldız GÜNGEN, Öğretim Görevlisi

1950 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Ev Ekonomisi Bölümü'nden mezun oldu. Antakya Kız Meslek Lisesi'nden mezun oldu. Antakya Kız Meslek Lisesi'nde öğretmenliğe başladı. 1953 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu'na atandı. Öğretmen ve yönetici olarak görevine devam ederken 1957-1958 yılında UNESCO bursu ile Danimarka'da Aarhus Üniversitesi'nde, 1965-1967 yıllarında AID bursu ile ABD'de Minnesota Üniversitesi'nde Ev Ekonomisi alanında eğitim gördü. 1962 yılında OECD bursu ile Hollanda Wageningen'de Uluslararası Ev Ekonomisi Yaygın Eğitim Semineri'ne katıldı. Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim ve Yüksek Öğretim Eğitim Programları hazırlama, geliştirme değerlendirme çalışmalarına katıldı. Milli Eğitim Bakanlığı için öğretmen yardımcı kitapları, mektupla öğretim yayınları hazırladı. 1980 yılında G.Ü. Mesleki Eğitim Fakültesi Aile Ekonomisi Beslenme Ana Bilim Dalı'ndan emekli oldu.

Şadan TOKYÜREK, Yrd. Doç. Dr.

1971 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu, Aile Ekonomisi Beslenme Bölümü'nden mezun oldu. Üç yıl öğretmenlik yaptıktan sonra 1980'e kadar yüksekokulda önce asistanlık sonra öğretmenlik yaptı. 1987'de uzmanlık, 1997'de doktora sonra öğretmenlik yaptı. 1987'de uzmanlık, 1997'de doktora sonra öğretmenlik yaptı. 1987'de uzmanlık, 1997'de doktora programını Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde tamamladı. 1991 yılında YÖK-Dünya Bankası Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi kapsamında ABD Indiana/Purdue Üniversitesi'nde 9 ay süre ile kurs, seminer, ineleme, gezi, gözlem vb. etkinliklere katıldı. 2000 yılında yardımcı doçentlik kadrosuna atandı. Yurt içinde çeşitli konferans ve kongrelerde bildiriler sundu ve yayınlar yaptı. Halen Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve iki çocuk annesidir.

Nedime ŞANLI, Yrd. Doç. Dr.

Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okulu Aile Ekonomisi-Beslenme Bölümü'nden 1974 yılında mezun oldu. 1974-1978 yılları arasında Kız Meslek Liseleri'nde Aile Ekonomisi-Beslenme Öğretmenliği yaptıktan sonra 1979 yılında Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okuluna asistan olarak atandı. 1988 yılında Bilim Uzmanlığı, 1957 yılında Doktora çalışmalarını tamamladı ve 2000 yılında Yardımcı Doçentlik kadrosuna atandı. Yurt içinde alanı ile ilgili çeşitli konferanslara, kongrelere ve toplantılara katıldı, yayınlar yaptı. 1991 yılında YÖK-Dünya Bankası Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde 9 ay süre ile ABD'de Indiana/Purdue Üniversitesi'nde mesleği ile ilgili çalışmalara katıldı. Halen Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Ev Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda öğretim üyesi olarak çalışmaktadır. Evli ve üç çocuk annesidir.

ÖNSÖZ

Günümüzde kadınların giderek çalışma hayatına katılmalarının artması, ailenin önemli bir tüketici birim olması, ülkenin ekonomik koşullarının değişkenliği, sosyal yaşamdaki değişme ve gelişmeler bireylerin ev ve ailede yaşamı ile ilgili eğitim ihtiyacını arttırmıştır.

Ev ve aile yönetiminde bireyin kendisine ve çevresine yetebilen bir kişi olarak yetişmesi önemlidir. Bunun için bireyin;

- ☐ yerinde karar verebilmesi,
- ☐ para, zaman, bilgi, beceri vb. kaynakları iyi kullanabilmesi,
- ☐ işleri kolaylaştırma ile verimi artırma yollarını uygulayabilmesi,
- ☐ iyi tüketici olması,
- ☐ temiz, düzenli ve sağlıklı bir ortam yaratabilmesi,
- ☐ ailede ve çevrede iyi ilişkiler geliştirmesi gerekir.

Kitapta yer alan konular bütün bu belirtilen davranış ve alışkanlıkları kazandırmayı ve geliştirmeyi amaçlamaktadır.

Konuların işlenmesinde bireylerin yaratıcı ve eleştirici düşünceye yönlendirilmelerine, analiz ve sentez yapabilecek düzeye gelmelerine önem verilmiştir. Kitaptaki teorik bilgilerin uygulamalarla desteklenmesi, bilgi, beceri ve tutumların kalıcı olmasına yardımcı olacaktır.

Bu kitaptaki bilgileri almış olan bireylerin; kaynakları iyi kullanması, bilim ve teknolojiye gelişmelere, yeniliklere uyum sağlaması, kendisinin, ailesinin ve çevresindekilerin sağlıklı yaşaması için gerekli önlemleri alması, ekonomik ve sosyal güvenliği sağlamayı amaç edinmesi, böylece ev ve aile yaşamı ile toplum kalkınmasına katkıda bulunması hedeflenmektedir.

Okuyucuların bu kitaptan daha iyi yararlanabilmeleri için kendi ailesi ile çevredeki diğer ailelerin yönetim biçimlerini gözleyerek değerlendirmeleri, ilgili konularda çeşitli kaynaklara başvurarak aile ve ülke ekonomisini yakından tanımasını önerilir.

Bu kitap, belirtilen özellikleri bakımından kaynak kitap, yardımcı ders kitabı ev ve aile yaşamının yönetimi için başvuru kitabı niteliğini taşımaktadır.

Bu kitaptan;

- ☞ Üniversitelerin Ev Ekonomisi, Aile Ekonomisi-Beslenme, Ev Yönetimi, Turizm ve Otelcilik programlarında okuyan öğrenciler,
- ☞ Milli Eğitim Bakanlığı Meslek Liseleri ile İlköğretim Ev-İş Ev Ekonomisi öğretmenleri,
- ☞ Yaygın Eğitim kurs öğretmenleri,
- ☞ Otel, motel, hastane vb. kurumlarda çalışan kat hizmetleri yöneticileri,
- ☞ Birey ve aile yaşamı konularında bilgilenmek ve kendini geliştirmek isteyen herkes yararlanabilir.

Ankara, Ekim 2002

Yıldız Güngen
Şadan Tokyürek
Nedime Şanlı

İÇİNDEKİLER

Önsöz	vii
İçindekiler	vii

BÖLÜM 1 EV YÖNETİMİNİN TANIMI VE AMAÇLARI (ss.1-12)

Ev Yönetiminin Tanımı.....	1
Ev Yönetiminin Amaçları	3
Ev Yönetiminin Alanları	4
Ev ve Aile Yönetim İlişkileri.....	4
Aile Evreleri (Aile Yaşam Dönemleri).....	6
Ev ve Aile Yönetim İşlerinde İzlenecek Yol	8
İşlerin Yürütülmesinde Aile Bireyleri Arasında Yetki, Görev, Sorumlulukların Dağılımı.....	12

BÖLÜM 2 SAĞLIKLI İNSAN İLİŞKİLERİ (ss.13-24)

İyi Bir İnsan Olmanın Nitelikleri.....	13
İnsan İlişkilerinde İletişim.....	15
Davranışları Etkileyen Faktörler	17
Aile ve Sosyal Kurumlarla İlişkisi.....	18
Çevreyle İlişkiler	21

BÖLÜM 3 ARKADAŞLIK (ss.25-29)

Arkadaşlık Evreleri	25
Arkadaş Edinme Güçlüğü.....	27
Arkadaşlığın Yararları.....	27
Arkadaş Seçiminde Aranılan Nitelikler	29
Arkadaşlıkta Dayanışma.....	29

BÖLÜM 4
AİLE VE ÇEVREDE DAVRANIŞLAR
(ss.31-44)

Tanışma.....	31
Selamlaşma.....	33
Haberleşme.....	34
Törenlerde, Bayramlarda ve Anma Günlerinde Davranışlar.....	37
Toplu Yerlerde Davranışlar.....	39

BÖLÜM 5
KİŞİSEL BAKIM
(ss.45-58)

Kişisel Bakımın Önemi.....	45
Kişisel Bakımda Bilinmesi Gerekli Hususlar.....	48

BÖLÜM 6
ZAMAN VE ENERJİNİN KULLANILMASI
(ss.59-84)

Ailede Kullanılan Kaynaklar.....	59
Zamanın Değerlendirilmesi.....	61
Ailede Zamanın İyi Kullanılmasını Etkileyen Faktörler.....	64
Enerjinin Değerlendirilmesi.....	65
İşi Kolaylaştırma.....	71
İşte Verimi Arttırma İlkeleri.....	73
İş Planlaması.....	83

BÖLÜM 7
AİLEDE EKONOMİK GÜVENLİK
(ss.85-108)

Paranın Özellikleri.....	85
Paranın Fonksiyonu.....	86
Enflasyon ve Devalüasyon.....	87
Ailede Gelir Çeşitleri.....	89
Ailede Ekonomik Güvenlik Önlemleri.....	90

BÖLÜM 8
AİLEDE SAĞLIKLI İLİŞKİLER
(ss.109-129)

Aile	109
Türkiye’de Aile Yapısı.....	109
Evlenme Olgunluğu	113
Eş Seçiminde Dikkat Edilecek Noktalar.....	115
Evliliği Geciktiren Kişilik Özellikleri	117
Eş Seçiminde İstenmeyen Kişilik Özellikleri.....	117
Nişanlılık.....	118
Evlilikte Uyum	119
Evlilikte Dayanışma	120
Ailede Sorun Yaratın Konular.....	121
Ailede Sorunların Çözümü	124
Ailede Bunalım	125
Evliliğin Çözülme Nedenleri.....	126
Boşanma	127

BÖLÜM 9
EV VE KURUMLARDA KULLANILAN ARAÇLAR
(ss.131-203)

Ev Araçları Kullanmanın Önemi.....	131
Araç Satın Alma İlkeleri.....	132
Araçları Çalıştırmada Kullanılan Enerji Kaynakları.....	133
Araç Yapımında Kullanılan Malzemeler	139
Ev Araçları Çeşitleri	146

BÖLÜM 10
LİF TEKNOLOJİSİ
(ss.205-232)

Liflerin Gruplandırılması	205
Doğal Lifler	222
Yapay Lifler.....	231

BÖLÜM 11
EV VE GİYİM EŞYALARININ TEMİZLİK VE BAKIMI
(ss.233-287)

Temizlik ve Temiz Giyinmenin Önemi	233
Leke Çıkarma	234

Ev ve Giyim Eşyalarının Temizliği	253
Ev ve Giyim Eşyalarını Ütüleme	269
Kolalama.....	278
Aksesuar Temizliği.....	281

BÖLÜM 12

EV VE GİYİM EŞYALARININ ONARIMI

(ss.289-296)

Onarım ve Önemi	289
Evde Yapılabilecek Onarım Çeşitleri.....	289
Ev ve Giyim Eşyalarında Yapılabilecek Onarım Uygulamaları.....	291
Sözlük.....	297
Yararlanılan ve Başvurulabilecek Kaynaklar	300

EV YÖNETİMİNİN TANIMI VE AMAÇLARI

EV YÖNETİMİNİN TANIMI

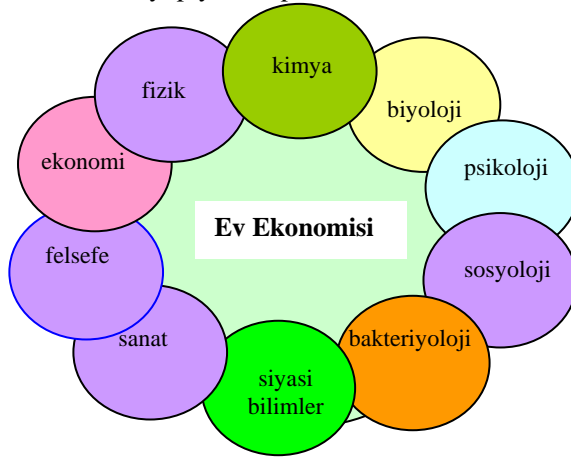
Ev yönetimini tanımlamadan önce, dayandığı ana bilim dalı olan ev ekonomisini ve alanlarını tanımak gerekir.

Ev Ekonomisi

Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin eğitim sistemi içinde yer almış evrensel nitelikte uygulamalı bir bilim dalıdır. Bu bilim dalının tüm etkinlikleri birey, aile, toplum ve evin gelişimi içindir.

Ev ekonomisi; gelişen bilim ve teknoloji paralelinde ev ve aile hayatını geliştirmeyi amaçlayan, ilkelerini fen, doğal ve sosyal bilimler ile sanattan alan uygulamalı bir bilim dalıdır.

Ev ekonomisi, fen ve doğal bilimler ile sanat ve sosyal bilimlerden aldığı ilkeleri ev ve aile hayatının gelişimi için kullanır. Ev ekonomisi, ilgili bilim dalları ile kendi alanında yapılan araştırma bulgularından yararlanarak sürekli gelişen dinamik bir yapıya sahiptir.

Şekil 1: Ev ekonomisini destekleyen bilim dalları

İYİ BİR İNSAN OLMANIN NİTELİKLERİ

Öğrenmeye Sürekli İstekli Olma

Genel anlamda öğrenme, bireyin yaşantılarının sonucunda davranışlarında meydana gelen değişimdir. Eğitimin amacı bireyde istendik davranışlar geliştirmektir. Kısaca eğitimin amacı öğrenmeyi gerçekleştirmektir. Her konuda olduğu gibi insan ilişkilerinin geliştirilmesinde etkili olacak bilgileri öğrenme ve uygulama öncelikle yaşamayı kolaylaştırır. Öğrenmenin gerçekleşmesinde, çevre koşulları, bireyin kişilik özellikleri, bireyin amacı, bireyin öğrenmeye hazır ve istekli olması etkilidir. Bireyin öğrenmeye istekli olması bunlardan en önemlisidir. Öğrenme isteği bireyin daha iyiyi, doğruyu güzeli araştırıp bulmasına yardımcı olur.

Olayları Derinlemesine İnceleme

Yaşam boyu herkes her gün birçok olayla karşılaşmaktadır. Bu olaylar algılama biçimine göre bireyi kısa veya uzun süre etkileyebilir. Sevinç, öfke, keder, mutluluk, acı vb. duyguların ortaya çıkmasına sebep olabilir. Bu duygular, olayların yanlış anlaşılmasından, yorumlanmasından dolayı ortaya çıkmış ve bir süre sonra gerçek anlaşılmış ise pişmanlık yaratabilir. Özellikle olayları yanlış anlamadan dolayı, düzeltilmesi çok zor hatta imkansız durumlar ortaya çıkabilir. Örneğin, arkadaşlar arasında yaşanan çatışmaların büyümesi gibi. Bu tip sonuçların ortaya çıkmaması veya en aza indirilebilmesi için olayların nedeni, niçini, ortaya çıkış sebepleri incelenmeli karar vermekte acele edilmemelidir. O olayın haklı nedenleri olabileceği düşünülerek, olay incelenmelidir.

Hata Yapma Oranını Azaltma

Hata, istemeden yapılan bir yanlışlık sonucu ortaya çıkan durumdur. Herkes yaşamında hata yapabilir. Ancak önemli olan her hatalı davranıştan ders çıkarmak ve benzer durumlarda aynı hatayı tekrarlamamaktır. Böylece

ARKADAŞLIK

ARKADAŞLIK EVRELERİ

Arkadaşlık bireyin sosyal gelişimi için gerekli olup, her yaştaki insanın başkaları ile kurduğu bir beraberliktir. Arkadaşlığın devamı için birey aşağıdaki hususlara dikkat etmelidir.

- Toplum tarafından onaylanmayan davranışları yapmamalı.
- Toplumun benimsediği davranışları alışkanlık haline getirmeli.
- Başkaları ile iyi ilişkiler geliştirmelidir.

Bunları öğrenme doğumdan itibaren başlayıp yaşam boyu devam eden bir süreçtir. İlk yıllar çocuğun en yakın toplumsal çevresi ailesi iken, zamanla diğer sosyal gruplara da katılır. Toplumsallaşma sürecinde aile üyelerinden sonra çocuğun en yakını, arkadaşları olmaktadır. Bu arkadaşlıklar zaman içinde; ilgiler, ihtiyaçlar, beklentiler ve bunun gibi faktörlere bağlı olarak değişerek devam etmektedir.

İlk Arkadaşlığın Başlama Çağı ve Özellikleri

Psikologlara göre çocukların birbirleri ile arkadaşlık kurmaları ve ilgilenmeleri iki yaşından itibaren başlamaktadır.

Çocuk ilk altı ay içinde (özellikle 3 aylıktan itibaren) çevresindeki herkese gülümser, ağlar, her sese karşı ilgilidir. Kendi yaştlarını 6 aylıktan itibaren farkederek ve bu dönemden sonra daha canlı bir ilgi başlar. Ancak bu ilgi kısa sürelidir. Diğer çocuklarla birlikte oyun kurma yoktur. 12-14 aylık çocuklar ise birbirleri ile oynama yerine oyuncakları ile oynamayı tercih ederler. İki yaşına geldiğinde çocuklar diğer çocuklarla ilişkilerinde daha duyarlı hale gelirler. Bu yaştan itibaren arkadaşlığın ilk adımları atılır. 3 yaşından sonra grup hâlindeki etkinlikler artmaya ve daha uzun süreli olmaya başlar. Çoğunlukla üç kişilik gruplar tercih edilir. Çocuk bu dönemde yalnız oynamaktansa, çok hoşlanmadığı bir çocukla oynamayı tercih edebilir. Yaşı ilerledikçe aile içindeki diğer çocuklarla ve komşu çocuklarıyla ilişkilerinin hızla geliştiği görülür. Çocuğun 6 yaşına kadar kurduğu beraberlikten hoşnut olması onun sosyalleşmesinde önemlidir.

AİLE VE ÇEVREDE DAVRANIŞLAR

TANIŞMA

Daha önce birbirlerini tanımayan kişilerin, birbirlerini tanıma amacına yönelik bir davranıştır. Tanıştırmada; bireyin adı ve soyadı, gereken durumlarda mesleği, eğitim durumu ve çalışma yeri açıklanır. Tanıştırma şeklini belirlemede bireylerin yaşları, statüsü, cinsiyeti vb. özellikler etkilidir.

Tanıştırmada Yaşın Etkisi

Bireylerin yaşları tanıştırma sırasında dikkate alınması gereken önemli bir etkidir. Yaşla ilgili genel kurallar şunlardır:

- Kız ya da erkek olsun çocukları bir büyük ile tanıştırmak, önce çocuk büyüğe tanıtılır. "Ahmet bu benim kızım Işın" gibi.
- Gençler arkadaşlarını anne ve babaları ile tanıştırmak önce arkadaş anne ve babaya tanıtılır: "Anne, bu benim arkadaşım Ayşe" gibi.
- Yaşca küçük olanlar büyüklerle tanışmış olmaktan duydukları memnuniyeti ifade ederler. Büyükler de küçüklere hatırlar sorup, okulu, dersleri, işi ile ilgili sorular sorarak ilgilerini gösterirler.

Tanıştırmada Statünün Etkisi

İnsanların doğuştan getirdikleri ve sonradan kazandıkları bir çok statüleri vardır. Ancak tanıştırmada mesleki statü önde gelir. Tanıştırılan kişilerden bir tanesi müdür, kaymakam, elçi vb. statü (mevki) sahibi biri ise, statüsü yüksek olan bu kişiye diğerleri tanıtılır. Örneğin, okul müdürü ile okula yeni gelen bir öğretmen tanıştırılırken önce öğretmen müdüre tanıtılır. Yeni tanışanlar tokalaşarak selamlaşır. Statü bakımından yüksek olan hal-hatırlar sorabilir. Karşısındaki nazikçe teşekkür eder.

KİŞİSEL BAKIM

KİŞİSEL BAKIMIN ÖNEMİ

Kişisel bakım konusu "kişiliğin" ne olduğunun bilinmesi ile yakından ilgilidir. Çünkü kişilik bir takım özelliklerin birlikte meydana getirdiği bir bütündür. Bu bütünün bilinmesi, tanınması kişiliğin oluşturulmasında ve kişisel bakım için gereklidir. Kişisel bakımına önem verenler aşağıdaki özellikleri gösterirler:

- Sağlıklı olurlar.
- Çevreye kolay uyum sağlarlar.
- Kendilerine olan güvenleri artar.
- Başarılı olurlar.
- Kolay arkadaş edinirler.

Kişiliği Meydana Getiren Özellikler

Kişilik çok sık duyduğumuz bir kavramdır. Doğuştan getirilen özellikler ile sonradan kazanılan özelliklerin birlikte ortaya koyduğu bir bütün olarak tanımlanabilir. Kişiliği oluşturan temel özellikler 4 grupta toplanır:

- Fiziksel özellikler (bedensel yapı).
- Zihinsel özellikler (problem çözme yeteneği).
- Sosyal özellikler (başkaları ile iletişim becerisi).
- Duygusal özellikler.

Sayılan bu 4 özellikten her biri çeşitli zamanlarda bir diğerine göre farklı gelişebilir. Fakat her biri diğeri ile ilişkilidir ve biri diğerini tamamlar.

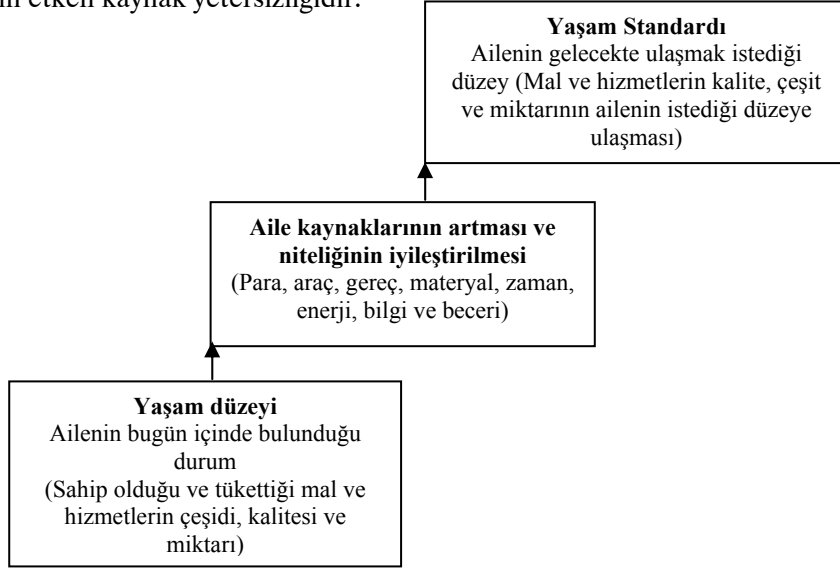
Fiziksel özellikler: Vücut yapısının doğuştan getirilen kalıtsal özellikler olduğu kabul edilmektedir. Örneğin, gözlerin rengi, cildin yapısı, saçların rengi vb. Sağlıklı bir şekilde yaşamı devam ettirmek için vücudun gelişimi ve bakımı ile ilgili bilgi, beceri ve tutuma sahip olmak önemlidir. Böylece örneğin, kısa boylu bir kişi giyimi, oturuşu, yürüyüşü ve duruşu ile daha uzun görünebilir.

ZAMAN VE ENERJİNİN KULLANILMASI

AİLEDE KULLANILAN KAYNAKLAR

Kaynaklar, birey ile ailenin gereksinme ve isteklerini karşılayan, amaçlara ulaşmasını kolaylaştıran unsurlardır. Gereksinme ve isteklere göre daha sınırlı olan kaynakların dikkatsiz ve plânsız kullanımı sonucu evde, okulda ve iş yerinde pek çok sorunla karşılaşılır. Böyle olumsuz bir durumla karşılaşmamak için, kaynaklar verimli bir şekilde kullanılmalı, az kaynakla amaca ulaşma ve başarılı olma ilkeleri bilinmeli ve uygulanmalıdır.

Herhangi bir ailenin bugün içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve kültürel düzey yaşam düzeyini, ulaşmak istediği düzey ise yaşam standardını gösterir. Her ailenin amacı daha iyi bir yaşam standardına ulaşmaktır. Bunun için var olan kıt kaynakları verimli kullanmak, daha çok kaynağa sahip olmak için de çaba göstermek ve çalışma yöntemlerini basitleştirmek, kolaylaştırmak gerekir. İstenilen yaşam standardına ulaşmayı engelleyen en önemli etken kaynak yetersizliğidir.

Şekil 16: Ailenin yaşam düzeyi ile yaşama standardı arasındaki ilişki

AİLEDE EKONOMİK GÜVENLİK

PARANIN ÖZELLİKLERİ

Paranın Önemi

Para, toplumların değer ölçüsü ve değişim aracıdır. Mal ve hizmetlerin değerini belirleyen para, toplumun bütün bireylerince kabul edilen standart bir birimdir. Para basımı ve dağıtımı devletin sorumluluğundadır. Devletin yasa gücüyle çıkardığı paraya yasal para veya asıl para denir. Günümüzde bütün ülkeler nominal (ismen) değerli kağıt ve madeni paraları kullanmaktadır. Nominal değerli paranın satın alma gücü öz değerinden yüksektir. Türkiye’de dolaşımı zorunlu olan kağıt para Merkez Bankası, madeni para da hazine tarafından basılmaktadır. Ülke sınırları içinde, bu paralar ile yapılacak ödemeleri hiç kimse geri çeviremez.

Ayrıca dolaşımı zorunlu olmayan paralar da vardır. Bunlar aslında para olmayıp para yerine kullanılan belgelerdir. Devlet tahvilleri, ticari senetler, çekler, vadesiz mevduat vb. para olmadıkları halde para gibi iş görürler. Hiç kimse bu tür belgeler ile yapılan ödemeleri kabul etmekle yükümlü değildir. Bu belgeler para olma özelliklerini halkın güveninden alır.

Paranın Gelişimindeki Değişiklikler

Paranın var olmadığı dönemlerde bireyler ellerindeki malları başka malla değiştirerek gereksinmelerini karşılamışlardır. Malın mal ile değişimine trampa (değiş tokuş) denilmektedir. Toplumda ticarî yaşamın gelişmesi ve iş bölümünün yaygınlaşması ile trampanın yetersizliği ve sakıncaları ortaya çıkmıştır. İki malın trampa edilmesinde karşılaşılan zorluklar ve sakıncalar şöyle özetlenebilir:

- Değiştirilecek malların değerlerinin birbirine eşit olması gerekir. Trampada değişimi yapılacak mal ve hizmetlerin değerlerini objektif olarak belirlemek çok güçtür.

AİLEDE SAĞLIKLI İLİŞKİLER

AİLE

Aile; kan bağılılığı, evlilik ve diğer yasal yollardan aralarında akrabalık ilişkisi bulunan bireylerin oluşturduğu toplumsal bir birimdir.

Ailenin görevleri

Biyolojik görev: Ailenin üreme fonksiyonunu ifade eder. Soyun devamını ve ailenin varlığını korumasını sağlar.

Ekonomik görev: Aile kendi ihtiyaçlarının bir kısmını karşılamak için üretim yapan bir birimdir. Aynı zamanda aile bireyleri mal ve hizmet üreten kamu ve özel kuruluşların işgücünü oluşturur.

Koruyuculuk görevi: Dıştan gelebilecek her türlü maddî ve manevî tehlikelere, zararlara karşı bireylerin korunmasıdır. Aile bu görevi ile üyelerinin güvenli bir aile ortamında yetişmeleri için gerekli önlemi almış olur.

Psikolojik görev: Aile, üyelerinin sevgi, saygı, vb. duygusal gelişimleri için ilk ve doğal kaynaktır. Aile içinde bireylerarası duygusal bir bağ oluşmasını sağlar. Psikolojik yönden sağlıklı bir aile ortamında yetişenler (özellikle çocuklar, gençler ve ailenin diğer bireyleri) toplumsal ilişkilerinde ve mesleklerinde daha başarılı olurlar.

Eğitim görevi: Çocuk okula başlayıncaya kadar ilk temel eğitimi anne-babasından alır. Toplumsal kurallar, kültürel değerler, yaşamaya ait temel bilgi ve beceriler aile ortamında öğrenilir. Bu özellikleri ile aile bir eğitim kurumu niteliğindedir.

TÜRKİYE'DE AİLE YAPISI

Tarihin çeşitli dönemlerinde sosyal, ekonomik ve siyasal gelişimlere paralel aile yapısında da değişimler olmuştur. Bu gün ailedeki kuşak sayısını esas alan gruplamaya göre dört aile türünden söz etmek mümkündür. Bunlar aşağıda belirtilmiştir:

EV VE KURUMLARINDA KULLANILAN ARAÇLAR

EV ARAÇLARI KULLANMANIN ÖNEMİ

Araç bir işi yapmakta veya sonuçlandırmakta gücünden yararlanan nesne veya bir amaca ulaşmada kullanılan vasıta olarak tanımlanmaktadır (TDK 1997). Ev yönetiminde ev işlerinin yapımında yardımcı bir güç olarak kullanılan ev araçları ise, işleri kolaylaştırmakta ve yapılan işin kalitesini arttırmaktadır.

Ev araçlarının önemi, zaman ve enerjiyi iyi kullanma, yapılan işin daha kaliteli olması ve zamanın iyi değerlendirilmesi yönünden açıklanabilir.

Zaman ve Enerjiyi İyi Kullanma Yönünden

Ev araçları fiziksel faaliyetlerde insan enerjisinin yerini alarak, fazla yorulmadan ve az zamanda çok iş yapmayı sağlar. Bazen de aynı zamanda birden fazla iş yapma olanağı verir. Örneğin; bir keki elde tel ile çırpma yerine, mikserle çırpma arasında zaman yönünden çok fark vardır. Tel ile en az 30 dakika çırpma gerekirken, mikserle 7-8 dakika çırpma yeterli olabilir ve kişi daha az yorulur.

Yapılan İşlerin Daha Kaliteli Olması Yönünden

Ev araçları yapılan işin kalitesinin artmasını sağlar. Araçlarla yapılan işler geleneksel yöntemlerle yapılan işlere göre daha niteliklidir. Örneğin; dilimleme makinesi ile kesilen ekmek ya da kek dilimlerinin hepsi aynı kalınlıkta ve daha düzgündür.

Araçlar aynı zamanda bir işin yapımında malzemenin bozulmadan, ziyan olmadan kullanılmasını ve enerjiden tasarrufu sağlar. Örneğin; mikserle çırpılan kekin kabarmaması olasılığı, el ile çırpılana göre çok daha azdır. Eti haşlamada basınçlı (düdüklü) tencere kullanıldığında daha iyi sonuç alınır, pişirme için daha az yakıt ve zaman harcanır.

LİF TEKNOLOJİSİ

LİFLERİN GRUPLANDIRILMASI

Giyim ve ev eşyalarının yapımında kullanılan kumaşlar, ipliklerin dokunması, örülmesi veya yapıştırılıp sıkıştırılmasıyla elde edilmiştir. İplik ise, lif adı verilen maddelerden elde edilir. Genellikle lifler, uzunluğu kalınlığından daha fazla olan, yumuşak yapıda, birbiri üzerine sarılabilmek, katlanabilmek ve kırılmadan bükülebilmek yeteneğine sahip, çabuk kopmayan, elâstiki ve boyanabilen maddelerdir.

Bugün tekstil endüstrisinde kullanılan değişik yapı ve özelliklere sahip pek çok lif bulunmaktadır. İlk çağlardan bu yana insanlar doğada lif şeklinde bulunan yün, pamuk, keten, ipek gibi maddeleri tekstil ürünlerini üretmek için kullanmışlardır. Ancak 17.yüzyıldan itibaren, tek başına doğal liflerin ihtiyacı karşılayamaması nedeniyle, yapay lifleri bularak, üretimine başlamışlardır.

Çıkağına Göre Lifler

Lifleri kolaylıkla tanıyabilmek, özelliklerini anlamak ve kullanımında dikkat edilmesi gereken noktaları belirlemek için, gruplandırılarak incelenmelerine ihtiyaç vardır. Bu gruplamalar genellikle liflerin kimyasal yapılarına, elde edildikleri kaynaklara ve elde edilme yöntemlerine göre yapılır.

Lifler, çıkağına göre, doğal lifler ve yapay lifler olmak üzere iki ana gruba ayrılır. Doğal lifler bitkisel kaynaklı, hayvansal kaynaklı ve madensel kaynaklı lifler olarak gruplandırılır. Yapay lifler, elde edildikleri maddenin doğal veya sentetik oluşuna göre, doğal polimerlerden elde edilenler ve sentetik polimerlerden elde edilenler olmak üzere iki grupta incelenir. Her gruptaki liflere örnekler tablo 9'da gösterilmiştir.

EV VE GİYİM EŞYALARININ TEMİZLİK VE BAKIMI

TEMİZLİK VE TEMİZ GİYİNMENİN ÖNEMİ

Giyim ve ev eşyaları çevredeki toz, is, havadaki nem ve vücut salgıları nedeniyle kirlenir. Kirlenen eşyaların uygun yöntemlerle ve belirli aralıklarla temizlenmesi sağlık açısından ve ekonomik yönden önemlidir. Ev ve giyim eşyalarının temizlik ve bakımı ev yönetiminin en önemli etkinliklerinden biridir.

Sağlık Yönünden

Temizlikle sağlık arasında çok yakın bir ilişki olması, temizliğin önemini artırmaktadır. Sağlıklı bir yaşam için, temiz bir ortamda yaşamı sürdürmek en temel ilkedir. Günlük yaşamda temizlik ilkelerini bilmek benimsemek ve uygulamak uygarlığın gereğidir. Cildin salgıladığı ter ve yağ gibi maddelerle toz, duman gibi dış etkenler giysilerin kirlenmesine neden olur. Kirli giysiler bulaşıcı hastalıkların yayılma riskini de artırır. Dış giysilerin her gün fırçalanıp bir askıya asılarak havalandırılması ve sonra dolaba asılması alışkanlık haline getirilmelidir. Gerektiği zaman giysileri ütölemek giysinin daha düzgün görünmesini sağlar ve mikropların ölmesine yardım eder. Sağlıklı ve iyi bir giysi; iklim koşullarına uygun olmalı, soğuğa, güneşe ve rüzgâra karşı vücudu korumalı, havalanmayı sağlamalı, hareketleri engellememeli ve kolay temizlenebilir nitelikte olmalıdır.

Psikolojik Yönden

Temiz, ütülü, bakımlı ve uygun bir giysi bireyin kendine güvenini artırır. Çeşitli etkinliklerde kendini daha rahat hissetmesine yardım eder.

Giysinin temizliği yanında, bireyin kendine uyan renk, model, desen ve dokuyu seçmesi de önemlidir. Vücut yapısına, saç ve cilt rengine, günlük etkinliklerine uygun, temiz ve bakımlı giyinen birey iyi giyinme zevkini geliştirir. Böylece psikolojik yönden de doyum içinde olur. Kendine güveni artar.

EV VE GİYİM EŞYALARININ ONARIMI

ONARIM VE ÖNEMİ

Onarım, bir eşyanın, bir yüzeyin veya bir yapının yıpranan ve bozulan yerlerini yeniden yapma, yeni bir görünüş kazandırma işidir.

Eşyalar belli bir süre kullanıldıktan sonra bazı kısımları yıpranabilir. Herhangi bir yeni eşya kaza sonucu veya kullanımdaki hatalar sonucu bozulabilir, yırtılabilir, sökülebilir. Bütün bu nedenlerden dolayı, onarımı gerektirebilir.

Giyim ve ev eşyalarının onarımı onların kullanım sürelerini uzatmak, yeni alınmış bir eşyanın henüz yeterince yararlanmadan atılmasını önlemek bakımından önemlidir. Bir eşyanın onarımı aile ekonomisine parasal katkı sağlar, aile bireylerinin bilgi ve becerilerini geliştirmesine, zamanını değerlendirmesine imkân verir. Onarılmış, görünüşü güzelleştirilmiş eşyaları kullanmak bireylerin estetik duygularını geliştirir, temiz ve düzenli yaşama alışkanlıklarının kazanılmasına yardımcı olur. Hatta, bu işi meslek olarak seçmiş olan kişilere parasal gelir sağlar. Ancak her şeyden önce eşyaları iyi kullanmaya özen göstermek, onarımı gerektirmemesi için gereken önlemleri almak, lekeleri zamanında temizlemek gerekli onarımları hemen yapmak önemlidir.

EVDE YAPILABİLECEK ONARIM ÇEŞİTLERİ

Yıpranan ev ve giyim eşyaları uygun yöntemlerle onarılarak tekrar kullanılabilir hale getirilebilir. Bu uygulama aile ekonomisine önemli ölçüde katkı sağlar.

Ev Eşyalarında Yapılabilecek Onarım

Ev eşyalarını yatak takımları, perdeler, halılar, mobilyalar, dekoratif yastıklar, aksesuarlar şeklinde gruplayarak incelemek mümkündür. Bütün bu eşyalara uygulanabilecek başlıca onarım çeşitleri şunlardır;

- Sökülen yerleri dikme.
- Açılan küçük delikleri örerek, büyük delikleri yamayarak onarma.

SÖZLÜK

-A-

- Abiye:** Düğün, nişan, kokteyl vb. toplantılarda giyilen fantezi kıyafet.
- Aksesuar:** Ev dekorasyonunda ve giyimde dekorasyonu ve giyimi bütünleyen eşyalar.
- Alaşım:** Bir metale bir veya birkaç elementin katılması ile elde edilen metal niteliğinde madde.
- Analiz:** Çözümleme, tahlil.
- Antibakteriyel madde:** Hastalıklara yol açan tek hücreli canlıları, öldüren maddeler.
- Antisepsi:** Mikropları ilaçla öldürme yolları.
- Antiseptik:** Antisepsi yapmak için kullanılan ya da antisepsi özelliği olan
- Apre:** Dokumacılıkta kumaşa parlaklık ve doğal sertlek vermek için kullanılan madde.
- Asit:** Turnusolun mavi rengini kırmızıya çevirmek özelliğinde olan ve bileşimindeki hidrojenin yerine maden alarak tuz meydana getirebilen hidrojenli bileşik.
- Aspiratör:** Havadaki duman ve toz gibi yabancı maddeleri emerek dışarı atan cihaz.
- Ast:** Alt, birinin buyruğu altında olan görevli.

-B-

- Baget:** İnce kısa değnek, cam çubuk.
- Bağıl nem:** Bir metre küp hava içinde bulunan su buharı ağırlığının, aynı şartlardaki havanın doymuş su buharının ağırlığına oranı.
- Baz:** Bir asitle birleşince bir tuz meydana getiren madde.
- Brülör:** Fırınlarda, kalorifer kazanlarında, gazın içinden geçtiği ve yandığı delikli borular.
- Bulgu:** Bulmak eylemi ya da bulunan şey, keşif. T.D.K.

-C-

- Cam pamuğu:** Çok ince, bükülebilir cam liflerinin oluşturduğu ısı ve ses

yalıtımında kullanılan madde.

- Çırcırlama:** Pamuğun çekirdeğinden ayrılması.

-D-

- D.İ.E.:** Devlet İstatistik Enstitüsü
- D.P.T.:** Devlet Plânlama Teşkilatı
- Damıtık su:** Damıtma yoluyla elde edilmiş su.
- Demonstrasyon:** Gösteri.
- Dezenfeksiyon:** Mikroplardan temizleme, mikropsuzlaştırmak.
- Dezenfekte:** Mikroplardan temizleme. Metindeki anlamına göre daha geniş
- Dinamik:** Dural karşıtı olarak bir gücün etkisiyle hep devim durumunda bulunan ve bulunduran, bir değişmesi, bir oluşu olan, devimsel. Devimle birlikte etkin gücü de olan.
- Döküntü tablası:** Dökülmüş artıkların toplandığı yüzey.
- Döpiyes:** Etek ceketten oluşan iki parçalı kadın giysisi.

-E-

- Emprime:** Değişik renkte boya kullanılarak kumaş üzerinde desen ve zemin basma işlemi. Bu işleme uğratılan ipekli, yünlü vb. kumaşlara verilen ad.
- Enflasyon:** Piyasaya gereğinden çok para çıkarmaktan, paranın değeri düşüp, fiyatların yükselmesi, para bolluğundan doğan pahalılık, para şişkinliği. T.D.K.
- Enzim:** Bir tepkimeye sebep olan ve onu hızlandıran eriyebilir organik madde, ferment.
- Ergonomi:** İş bilimi.
- Eritici:** Eritme özelliği olan, bir başka maddeyi eriten.

-F-

- Fayda:** Yarar.
- Fermentasyon:** Mayalanma.
- Floresant parlaticı:** Yıkama esnasında görünmeyen ultraviyole ışıklarını,

YARARLANILAN VE BAŞVURULABİLECEK KAYNAKLAR

- AKER, M., BOSTANCIOĞLU, H., **Genel Teknoloji**. Güneş Matbaacılık T.A.Ş., Ankara 1970.
- AKOĞLAN, M., **Konaklama İşletmelerinde Kat Hizmetleri Yönetimi**. Ankara Üniversitesi Yayınları No: 1005, Ankara, 1977.
- ALLIN, J., Çeviren Mehmet Zamin. **Zaman Yönetimi**. Hayat Yayıncılık, İletişim ve Eğitim Hizmetleri ve Ticaret Ltd.Şti., İstanbul, 1999.
- Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, **İmlâ Kılavuzu**. Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara 1993.
- AYDENİZ, N. "Zamanın Verimli ve Etkin Kullanımında Diyarbakır Örneği" **Standart**. TSE Yayını, Ocak, s.22-27, 2001.
- BAYKAL, O., Atalay, N., Fidan, E. **Verimlilik Yönetimi Uygulamalı El Kitabı**. MPM Yayınlar: 476, Ankara, 1998.
- BAYKAN, S., ŞANLI, N., **Ev Yönetim Bilgileri**. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Eskişehir 2000
- BAYKAN, S., TOKYÜREK, Ş., **Ev Araçları**. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları No: 318, Eskişehir 2000
- BİLEN, M., **Sağlıklı İnsan İlişkileri**. Sistem Ofset, Ankara.
- BONNICE, J.G., Bannister, R. **Developing Consumer Attitudes**. South-Western Publishing Co. Cincinnati, Ohio, 1986.
- BRANDON, D.P., CANONE, R.M., REDICK, S.R. **Family and Consumer Sciences Relevance to Botswana's Development with Implications for Global Family and Consumer Sciences Programs**. Journal of Family and Consumer Sciences. 88(1),21-25, 1996.
- BRANSON, J.C., Lennox, M. Hotel, Hotel and Hospital Housekeeping. L.A.L. London 1988.
- BROWN, M., What is Home Economics Education. University of Minnesota, Minneapolis, 1980.
- BYRD, F.M., **Home Economics: Reflection of the Past, Vision for the Future**. Journal of Home Economics. 82(2), 42-46, 1990.
- CARVER, M.N., **Home Economics in Higher Education**. Mayor Changes in Administrative Structure and Curriculum. The University of Arizona Graduate College, Doctor of Philosophy.
- COLLIER, M.A., **A Handbook of Textiles**. (Second Edition). Pergamen Press Ltd., Oxford 1974.
- CÜCELOĞLU, D., **İnsan İnsana**. Altın Kitaplar Yayın Evi, Ankara 1980.
- DEACON, R.E., FİREBOUGH, F.M., **Family Resource Management**. Allyn and Bocan Inc., Boston 1988.
- DOĞAN, İ., "Aile Kavramının Alanı". **Aile Ansiklopedisi** T.C. Başbakanlık Aile Aratırma Kurumu Yayınları Cilt 1 s.22-23, Ankara 1991.
- EAST, M., **Home Economics: Past, Present and Future**. Allyn and Bacon, Inc. Boston Massachusetts, 1980.
- EİLEEN E. Q., **Introduction to Home Economics**. Macmillan Publishing CO., Inc. New York 1974.
- EMİR, M., Tüketici Finansmanına İlişkin Gelişmeler Üzerine Bir Saha Araştırması. **İşletme ve Finansman Dergisi** 141:42, 1997.
- EREL, S.S. **Evde Kullanılan Araç ve Gereçler**. Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Yayın No: 24, Ankara 1978.
- ERKAN, N. **Ergonomi**. MPM Yayınları: 373, Ankara, 1995.
- FIĞLALI, A., **Sentetik Deterjan Üzerine Bir İnceleme**. T.C. Başbakanlık Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı Ekonomik Araştırma ve Değerlendirme Genel Müdürlüğü, Ankara 1989.